

Pauline Harmange. **I Hate Men**. Trans. Natasha Lehrer. 2021. Fourth Estate. 96 pages

ביקורות ספרים

תאיר קרזי־פרסלר*

באמצע חנות ספרים בקיימברידג', מסצ'וסטס עמד שולחן עגול ועליו שלט המורה על קריאת חובה. אחד הספרים שהונח על השולחן קרא לי בכריכתו הצהובה הבוהקת ובכותרתו: "אני שונאת גברים". עברו בסך הכול כמה שניות עד שקניתי אותו, ואז גם נחשפתי לשאון העולמי שקם סביבו בחודשים האחרונים. זהו חיבור פמיניסטי בן 87 עמודים שכתבה פולין ארמנז', בלוגרית צעירה בת 26 מליל שבצרפת. הוא פורסם ב־2019 בהוצאה קטנה בצרפת, נמכר בכ־400 עותקים וכמעט לא זכה לתהודה, עד שפקיד ציבור מהמשרד הצרפתי לשוויון מגדרי דרש מאותה הוצאה להסירו מהקטלוג שלה מפני שהוא מעודד מיזנדריה – שנאת גברים – זוהי עברה פלילית בצרפת. ארמנז' ככל הנראה יכלה רק לדמיין את השלכות המעשה של אותו פקיד: מרגע שבקשתו התפרסמה בפומבי זכה החיבור לסיקור תקשורתי חסר תקדים בצרפת, באנגליה ובארצות הברית, ואז גם החלו הוצאות ספרים להיאבק על הזכויות להדפיסו. מאז תורגם הספר ל־17 שפות ברחבי העולם. זהו חיבור שמצטרף למסורת רבת שנים של כתיבה פמיניסטית העוסקת בצורך המהותי של נשים להשתמש באגרסיביות, בזעם ובעוצמה אפקטיבית במאבק לשוויון מגדרי בכלל ובמאבק מול גברים בפרט. אך אין זה חיבור זועם ורדיקלי כמו מניפסט החלאה (*SCUM Manifesto*) של ואלרי סולאנס מסוף שנות השישים, שקרא להכחדה של המין הגברי (סולאנס הפכה לדמות קאלט פמיניסטית בשל ניסיונה להתנקש בחייו של אנדי וורהול). בעיניי, *I Hate Men* קל (ואולי אף קל מדי) לעיכול סוציולוגי, אך ייתכן שזהו יתרון. ארמנז' פותחת בהאשמה התרבותית החוזרת שפמיניסטיות הן לסביות שונאות גברים וטוענת כי לפי התפיסה הרווחת, אתגור כוח של גברים או חוסר משיכה לגברים נובע משנאה צרופה כלפיהם. אך האשמת נשים במיזנדריה, לטענת ארמנז', אינה אלא מנגנון השתקה, דרך למנוע מנשים הפגנת כעס לגיטימי של מדוכאות מול מדכאים. הטענה של רבים כי מיזנדריה היא צורה של סקסיוזם מתעלמת, לגישה של ארמנז', מדיכוי שיטתי של נשים לאורך ההיסטוריה. בחוסר הלגיטימציה של המיזנדריה יש מן הזלזול בהצדקתה הרציונלית של תחושת הסבל ההיסטורי של נשים. יש פמיניסטיות שטוענות כי מיזנדריה לא באמת קיימת. לדידה של ארמנז', זוהי טענה נכונה במידה מסוימת מפני שאין מערכת מתוזמרת ומובנית שמטרתה להפחית מערכם של גברים ולמסטר אותם, כפי שנעשה לנשים לאורך ההיסטוריה. ארמנז' טוענת שהיא יכולה להבין נשים שדוחות קריאות למיזנדריה, מפני שנשים פרוגרסיביות נרתעות מלמצוא עצמן בצד הקיצוני, המצהיר בגלוי על שנאה. אך באותה נשימה היא מבקשת להזכיר לנו, הקוראות, כי אלפי נשים נשרפו ונרצחו על הרבה פחות מזה. אף שהיא נשואה לגבר, בספר היא מבקשת לתהות מדוע גברים הם כפי שהם – אלימים, אנוכיים, עצלנים ופחדנים – ומדוע על הנשים להוסיף ולקבל את מגרעותיהם.

* ד"ר תאיר קרזי־פרסלר, מרכז וות'רד ליחסים בינלאומיים, אוניברסיטת הרווארד

לאורך ההיסטוריה האנושית הם מכים, אונסים ורוצחים נשים, וגם אז התפיסה היא ש־boys will be boys. בנות, לעומת זאת, תמיד יהפכו לנשים, ועם הסוציאליזציה שלהן הן ילמדו להשלים עם מצבן מפני שבשלב מוקדם בחייהן יבינו שאין שום דרך שבה יוכלו להימלט מהגורל שמכוננת הפטריארכיה. ארמנז' שואלת מה קורה כשאישה מבקשת לחמוק במתכוון מהמבט הגברי: היא מתויגת מייד כשונאת גברים, רעבה למין, לסבית או היסטרית. ואם כך, אם תפיסה זו כבר משוקעת עמוק בתרבות, יש לנכס מחדש את השנאה הזאת ולהשתמש בה באופן ישיר כדי ליצור שינוי חברתי. ארמנז' מדגישה כי מיזנדריה היא הדרך העכשווית לערער על קיפאון המאבק המגדרי, הדרך להתעמת עם נורמות ממוגדרות ולהבין מי אנחנו כנשים, וכך גם ליצור סולידריות בין נשים לבין עצמן. היא מתעקשת להשתמש במונח "מיזנדריה" כדי להתעמת ישירות עם רגשות שליליים כלפי גברים, ומתכוונת לטווח רגשי הנע בין חשדנות פשוטה לתיעוב ישיר והמתבטא בחוסר סובלנות כלפי גברים ודחייה מוחלטת של נוכחותם במרחבים נשיים. בהתייחסותה לגברים ארמנז' מתייחסת לסיסג'נדר, שגדלו וחוברתו כגברים, ולמי שנהנים מפריבילגיות גבריות מבלי לתהות לגביהן או להעמידן לחקירה.

ארמנז' מבקשת כעת שנעמוד כולנו על המשמר, אפילו מול מי שלכאורה הוגנים ביותר, וכאמור במיוחד מול גברים סיס, לבנים, עשירים, איתנים בגופם והטרוסקסואלים. סכום הפריבילגיות של הגברים הללו גדול כל כך עד שנדמה כי הוא עמיד לשינוי גם בימינו. לטענתה, הדבר היחיד שגבר יכול לעשות כאשר הוא מקשיב לאישה שמביעה רעיונות מיזנדריים הוא לשתוק ולהקשיב. בתוך כך, יש להפסיק לשבח גברים על פרקטיקות מובנות מאליהן שנשים שאינן עומדות בהן זוכות לסנקציות חברתיות, כמו לעבוד שעות מעטות יותר ולהוציא את הילדים מוקדם מהגן. על גברים להשתמש בכוחם ובפריבילגיות שלהם לטובה באמצעות משטור של חבריהם ושל מכריהם; במקום להסביר לנשים כיצד להיאבק, עליהם ללמוד לתפוס פחות מקום במרחב ולהתרגל לכך.

ארמנז', שמלווה נשים נפגעות אלימות מינית, מציינת שכאשר היא מנתחת דרך פריזמה סוציולוגית את הסטייטיסטיקות של אלימות כלפי נשים, בלתי אפשרי להיוותר אדישה למתחולל סביבה; אין ברירה אלא להיות מיזנדריות בתקופה הנוכחית – פשוט לא נותרה כל ברירה אחרת. היא מבקשת להדגיש כי בדמיון התרבותי הקולקטיבי מיזוגניה ומיזנדריה הם שני צדדים של מטבע הסקסיזם, אך מלבד האטימולוגיה אין ביניהן שום קשר: כשנשים שונאות גברים הן אינן פוגעות בהם. לרוב הן מבקשות להרגיע, להוסיף נופך אירוני ולהסביר כי הן לא באמת שונאות גברים משום שלרובנו יש חברים, אחים, אבות, בנים וחברים שאנחנו אוהבות. אבל בהכרזה ובהבנה שאנחנו שונאות גברים, או שעלינו לשנוא אותם, יש כעס וזעם והן בעיקר מאותנות על הזדמנות לעימות חזיתי עם החברה בכללותה, שעדיין נותנת מרחב פעולה גדול מדי לגברים, למאווייהם ולפשעיהם היומיומיים. לא כל הגברים הם אנסים, זה ברור, ארמנז' טוענת; אבל נכון גם שמרבית האנסים הם גברים, ושכמעט כל אישה תסבול לאורך חייה מצורה של אלימות מידיהם של גברים. שם מצויה הבעיה, וזה צריך להיות השורש להתפתחות התיעוב וחוסר היכולת של נשים לבטוח בגברים במציאות הנוכחית. ובכל זאת, היא מדגישה, אפשר לשנוא מישהו מבלי שיהיה בכך הדחף המתפרץ להרוג אותו.

לסיכום, זהו חיבור של כותבת מילניאלית המבוסס על פוסטים מבלוג שכתבה והוא גם נקרא כך וכתוב באנגלית נגישה, בהירה וקולחת במיוחד. הוא יכול לשמש לקריאה לסטודנטיות ולסטודנטים בתואר ראשון ושני במסגרת עיסוק ביקורתי עכשווי בסוציולוגיה של מגדר, רגשות ותנועות מחאה ופוליטיקות מחאה בין־דוריות. השימוש הישיר במושג המיזנדריה בכתובה הפמיניסטית האקדמית והפופולרית נדיר, ולכן החיבור הזה יכול לשמש לדיון סוציולוגי עכשווי בלגיטימיות של השימוש המחאתי בשנאה כבמנגנון לתביעות הכרה: האם הבעה ישירה של שנאה עשויה לשמש מנוע לשינוי מגדרי או חברתי בכלל? מתי מוצדק מבחינה פוליטית להשתמש בביטויי שנאה כלפי קבוצה חברתית אחרת? מתי הדבר עלול להיחשב אפליה? לצד זאת, יש להקפיד להעמיד את הדיון במיזנדריה בהקשר תרבותי של הצטלבות זהויות, נושא שלטעמי הספר חסר טיפול מעמיק בו, שכן מיזנדריה כשלעצמה היא מונח מוגזע וטעון מעמדית. הטענה היא שלמרות הביקורות המושמעות כיום כלפי גברים לבנים פריבילגיים, אין קונספירציה כללית נגד גברים אלא נגד גברים מקבוצות חברתיות מסוימות; אלימות מינית ומגדרית בקרב שחורים בארצות הברית, למשל, מקבלת התייחסות רחבה ורצינית יותר מצד המשטרה בהשוואה לאותם סוגי אלימות בקרב גברים לבנים (Srinivasan, 2021). מכל מקום, בראיונות שאני עורכת בימים אלו עם גברים אמריקאים בארגונים טכנולוגיים ביחס לכוח שלהם, רבים אומרים שהם חוששים לדבר, שזו תקופה מסוכנת עבורם ומלאת דילמות הנוגעות למגדר, ושאישי מהם אינו שמח עוד. אי־אפשר עדיין לנבא מה צופן העתיד למאבק המגדרי, אך נדמה לי שאפשר לומר כבר עכשיו שהאדישות כלפי אי־שוויון מגדרי וכלפי מצבן של נשים נסדקה אצל גברים לא מעטים.

ואסיים בתפילה שמוזכרת בספרה של ארמנו', תפילה לאלוהי תסמונת המתחזה, התוקפת רבות מאיתנו: "God, give me the confidence of a mediocre white dude". תמיד ובכל מקום שיש לך ספקות ביחס לעצמך – חשבי על הגבר הממוצע!

מקורות

Srinivasan, Amia. (2021). *The right to sex: Feminism in the twenty-first century*. Farrar, Straus and Giroux.